

Agresivita psů

Agresivita je emoce, která spouští a provází instinkt agrese. Po uskutečnění agrese tato emoční hladina klesá.

Agresí označujeme útok, jeho náznak nebo ritualizovanou formu útoku proti jinému jedinci stejného živočišného druhu. Agrese se může objevit:

- při zaujímání a hájení hodnotního postavení ve smečce
- při obraně teritoria
- při obraně potravy
- při výběru pohlavních partnerů
- při obraně potomstva

Agrese je u psa řízena podle dědičného programu. Výrazům hrozby ani základním způsobům útoku se zvíře nemusí nijak učit a dokonce ani žádným výcvikem nelze změnit vrozený výraz hrozby.

Agresivní pes a jeho vztah k lidem

Jak již bylo řečeno, agresivní chování psa je součástí vnitrodruhových vztahů. Může tedy vůbec existovat agresivita psa vůči člověku?

To, jestli domácí pes projevuje agresivitu vůči lidem, je dáno tím, jak probíhalo v jeho určité vývojové fázi vtiskávání, resp. vštěpování. To je období obzvláště senzitivní periody mezi třetím až sedmým týdnem života, kdy si štěně vtiskává do paměti obraz příslušníků svého druhu. Běžně vychovávané štěně si tak vštípí obraz psů i lidí, takže do jisté míry se tak člověk stává pro psa příslušníkem téhož druhu. To je důvod toho, proč se nedostatečně ukázněvaní psi snaží později v rodině zaujmout místo vůdce smečky a útočit, hrozit a chovat se agresivně k jejím jednotlivým členům. Také pes bránící "své" území před návštěvníky ukazuje celou škálu agresivních projevů od vrčení až po útok, a je lhostejné, zda je vetřelcem pes nebo člověk: všechny projevy jsou stejné v obou případech.

Projevy hrozby

Typickým projevem agresivity je hrozba, ritualizovaná forma útoku. Pes ukazuje pohotovost k útoku a představuje své zbraně; když hrozba zafunguje, útok už nenásleduje.

Svrchovanou hrozbou sebevědomého psa představuje svraštění horního pysku, vrásky na nose a na čele, obnažení zubů se špičáky až k dásním, přičemž se koutky mordy zaoblí do písmene U, maximální vztyčení ušních boltců s vnitřní stranou namířenou k protivníkovi, upřený pohled, zježená srst na krku a hřbetě, pozdvižený ocas a specifické vrčení, o mnoho hlubší než za normálnějších okolností.

Všeobecně se soudí, že pes nebo ochočený vlk dokáže na člověka zaútočit zdánlivě bez

jakéhokoliv výrazu hrozby. Jak ale dokázaly série rychle po sobě exponovaných fotografií psů za pletivem těsně před útokem, některý z výrazů hrozby je patrný vždy, třeba jen na velmi krátkou dobu, takže se velmi snadno přehlédne. Takový rychlý způsob útoku zpravidla předvádějí velmi sebevědomí jedinci a alfa-jedinci ve smečce, případně patologicky narušení psi.

Vrozené zábrany agresivity

V sociálním životě skupiny zvířat je biologicky výhodnější, když k přímé agresi nedojde. Proto se vyvinuly přirozené "brzdy".

Jednou z nich je mládí: dospělí psi nenapadají štěňata, zpravidla obdobná tolerance je i ve vztahu psů k dětem. Výjimkou jsou psi, kteří už mají s dětmi své špatné zkušenosti.

Další zábranou je samičí pohlaví: samci vlků a psů feny běžně nenapadají. Pokud je tato blokáda porušena, je více než pravděpodobné, že zábrany nebudou platit ani v jiných případech, a je proto třeba takové psy z chovu vyřadit.

Poslední přirozenou zábranou jsou gesta a výrazy poraženého protivníka, z nichž nejvýraznější je převalení se na záda a odhalení nekrytého břicha.

Lovecká náruživost není výraz agresivity

Stejně jako agresivita je i lovecká náruživost emoce. Projevuje se ovšem v jiných situacích a jinými výrazovými prostředky. Pokud pes pronásleduje zajíce, necítí a neprojevuje vůči němu agresivitu, i když se může během štvance projevovat různými zvuky, které někomu mohou připomínat projevy hrozby. Etologové i lovci z různých koutů světa se však shodují v tom, že ani těsně před útokem psi neprojevují nic z agresivního chování – naopak, u velmi sebevědomých zvířat se při útoku na kořist objevují spíše prvky chování hravého.

Agresivita versus výcvik obrany

Každý zkušený figurant ví, že pokud pes při rozvíjení zloby v kruhu ukazuje zuby, vrčí a ježí srst, není to známka dobrého obránáře. Skutečně dobří obránáři jsou sice zmítáni vášněmi, štěkají a někdy přímo ječí, ale nikdy nevraští horní pysk. Mnozí dokonce před zákusem vrtí ocasem a vyloženě se na akci těší.

Služební psi cvičení ke střežení zadržného pachatele se trénují obtížněji, pokud mají v sobě zakořeněnou výraznou zlobu. Služební pes má napjatě střežit hlídanou osobu, být připraven zaútočit při náznaku jejího pohybu; navíc občas naprázdno klapne čelistmi a chvílemi sebou trhne, jakoby už-úž chtěl vyrazit. Přitom u něho nemá být patrný ani náznak nějaké zloby či agresivity, ale přesto, pokud by se figurant pohnul, pes okamžitě bez dalšího varování zaútočí. Tím chování psa v této situaci spíše připomíná loveckou náruživost.

Patologická agresivita

Jistě oprávněný je požadavek rozlišovat agresivní zdravé psy od psů s patologickou agresivitou, přičemž je těžké určit hranici toho, co ještě je "v normě". Za patologickou agresivitu tedy označujeme zpravidla takové chování, kdy má pes extrémně nízký práh pro spuštění agresivního chování a nedostatečnou blokádu agresivity. Otázku dědičnosti lze potvrdit tehdy, známe-li rodiče a sourozence postiženého psa a víme, že také u nich se patologická agresivita projevila.

Rovněž se může patologická agresivita objevit jako průvodní jev některých nakažlivých onemocnění, např. vztekliny, nervové formy psinky a toxoplazmózy. Agresivita běžného psa je ale velmi tvárnou emoci, která mohla být zvyšována učením a výcvikem, a proto ji nelze právem označovat za patologickou.

Pokud veterinář diagnostikuje patologickou agresivitu, napomáhá mu přitom i ochota majitele popravdě vylíčit všechny obtíže se psem. Vedení chovatelských klubů je v obtížnější situaci. Výška prahů spouštěcích podnětů je sice určena požadavky chovatelské veřejnosti na chování psa, ale při jednorázových bonitačních zkouškách lze jen velmi obtížně zjišťovat, co z chování psa je vrozené a má proto chovatelský význam, a co naučené. Stejně těžko lze odhalovat chybějící zábrany agresivity. Stejně jako ve všech oblastech lidského snažení by se měli chovatelé snažit zjistit chybějící zábrany, ale zároveň neupadat do druhé krajnosti a u psů služebních plemen agresivitu chovatelsky potlačovat.